

INGRI și EDGAR PARIN D'AULAIRE

MITURI ȘI LEGENDE DIN
GRECIA
ANTICĂ

Traducere din limba engleză de Constantin Dumitru-Palcus

CUPRINS

În vremuri străvechi	9
Gheea, zeița Pământului	10
Titanii	12
ZEUS și familia sa	16
Hera	24
Hefaistos	28
Afrodita	30
Ares	32
Atena	34
Poseidon	38
Apollo	42
Artemis	44
Hermes	50
Hades	56
Persefona și Demetra	58
Dionis	64
ZEI MAI MICI, nimfe, satiri și centauri	70
Prometeu	72
Pandora	74
Deucalion	76
Eos	80
Helios și Faeton	82
Selene	86
Pan	90

Echo	92
Sirinx	94
Centaurii sălbatici și neciopliți	96
Asclepios	98
Cele nouă muze	100
Orfeu	102
DESCENDENȚII MURITORI AI LUI ZEUS	106
Europa și Cadmus	108
Tantal și Pelops	112
Danaus, Perseu și Gorgona	114
Regi înțelepți și trufași	123
Regele Midas	124
Sisif	126
Belerofon	128
Melampus	130
Heracle	132
Tezeu	148
Oedip	158
Lâna de Aur	162
Vânătoarea mistrețului din Calidon	176
Merele iubirii și măgul discordiei	178
Nimic nu durează veșnic	189
<i>Postfață</i>	190
<i>Carnetul de schițe al soților D'Aulaire</i>	200
<i>Albumul familiei D'Aulaire</i>	204
<i>Index</i>	206

↑ Hiperboreenii
Nimfele din Nord

TRACIA
Ținutul sălbatic al lui Ares
Orfeu s-a născut aici

Colhida →
Amazoanele →

↖ Centaurii
sălbatici
au fugit aici

OLIMP

TESALIA,
patria
lapitilor

IOLCUS

Giganții cu
picioare
de sarpe au atacat
de aici Olimpul
Muntele Pelion,
ținutul
centaurilor

Forja lui Hefaist
aici
Lemnos

ASIA
MICĂ

Troia

Hilas
s-a
rătăcit
aici

Lesbos

Orfeu e îngropat aici

Chios

Orion
a fost orbit aici

EUBOEA

Palatul lui
Poseidon

Muntele Parnas

Dracolul din Delfi
Berbecul de aur
a zburat în
Colhida de aici

Teba

Heracle
s-a născut aici

Eleusis

Persefona
a fost
răpită aici

Atena

Corint

Micene

Leul din
Nemeea,
aici

Hermes
s-a născut aici

Argos

Tirint

Trezena

ARCADIA,
patria lui
Pan

Sparta

Elena s-a
născut aici

Dionis a fost
răpit aici
ICARIA

Icar s-a
rătăcit aici

Ariadna
a adormit aici

Serifos,
unde Danae
a ajuns
la țărâm

Delos

MAXOS

MAREA IONICĂ

Citera
Afradita
a ajuns aici

CRETA

Muntele Ida
Cnosos
și labirintul
Locul copilăriei
lui Zeus

Egipt

Tir →

ÎN VREMURI STRĂVECHI,

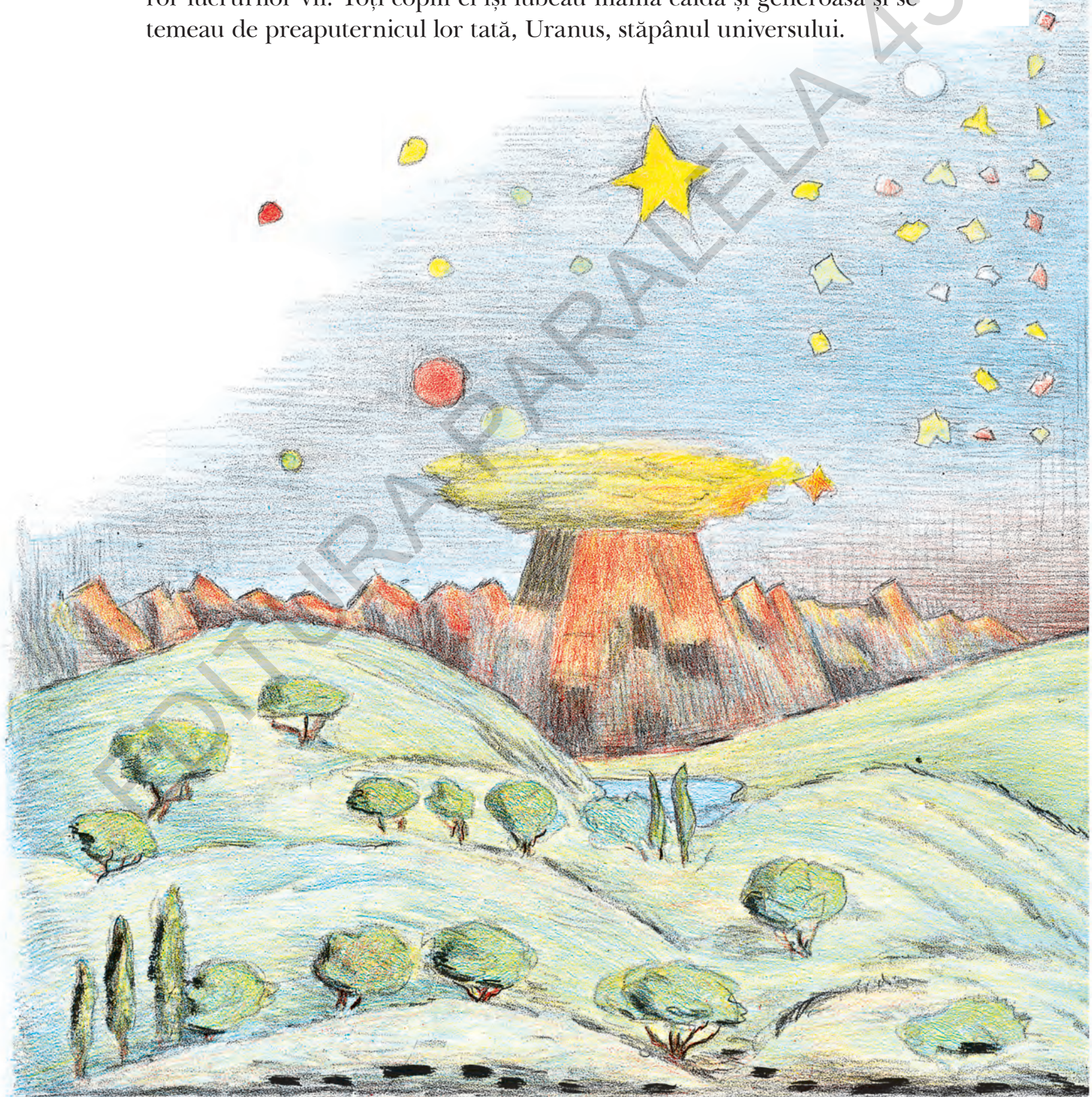
când oamenii încă se mai închinau la idoli hidoși, în Grecia trăia un popor de păstori care prețuiau lumina și frumusețea. Spre deosebire de vecinii lor, nu se închinau idoloilor întunecați, ci și-au creat propriii zei frumoși și luminoși.

Zei greci semănau mult cu oamenii și se purtau ca ei, doar că erau mai înalți, mai frumoși și nu greșeau niciodată. Monștrii care scuipă foc și fiarele cu multe capete reprezentau tot ceea ce era întunecat și rău. Pe aceștia trebuiau să-i învingă zeii și marii eroi.

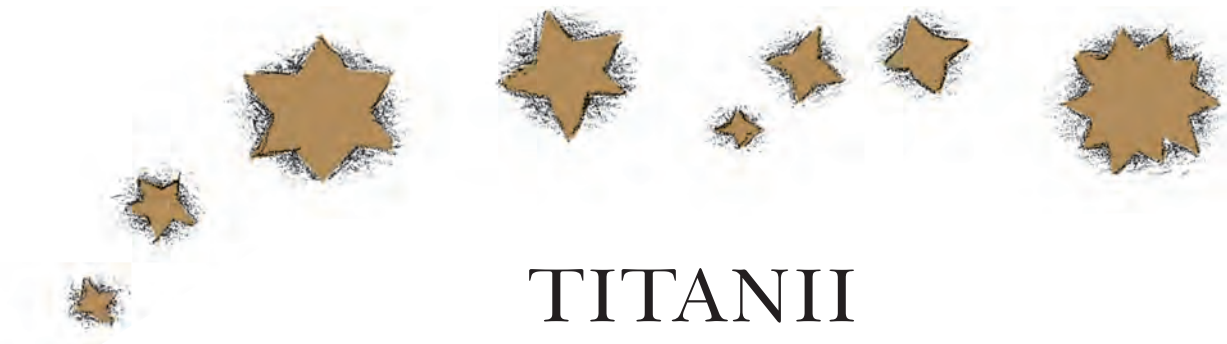
Zei trăiau pe vârful Olimpului, un munte atât de înalt și de abrupt, încât niciun muritor nu-l putea escalada ca să-i vadă în palatul lor strălucitor. Dar ei coborau adesea pe Pământ, uneori în toată splendoarea lor, alteori deghizați în oameni sau animale.

Muritorii se închinau zeilor, iar zeii o venerau pe Mama Pământ. Toți se trăgeau din ea, pentru că ea era izvorul întregii vieți.

GHEEA, zeița Pământului, s-a ivit din întuneric cu atât de mult timp în urmă, încât nimeni nu mai știe când și cum. Era tânără și singuratică, pentru că nimic nu trăia încă pe ea. Deasupra ei se înălța Uranus, Cerul, întunecat și albastru, presărat cu stele strălucitoare. Era o privește măreață, iar tânăra zeiță l-a privit și s-a îndrăgostit de el. Cerul i-a zâmbit Pământului, strălucind cu nenumăratele sale stele, și s-au unit în dragoste. Curând, tânăra zeiță a devenit Mama Pământ, mama tuturor lucrurilor vii. Toți copiii ei își iubeau mama caldă și generoasă și se temeau de preaputernicul lor tată, Uranus, stăpânul universului.

TITANII

TITANII au fost primii copii ai Mamei Pământ. Ei au fost și primii zei, mai înalți decât munții pe care ea i-a creat pentru a le servi drept tronuri, și atât Pământul, cât și Cerul erau mândri de ei. Au fost șase titani, șase zei glorioși, și au avut șase surori, titanidele, pe care le-au luat de soții.

Când Gheea a născut din nou, Uranus n-a mai fost atât de mândru. Noii lor copii erau tot uriași, dar fiecare avea, în mijlocul frunții, un singur ochi strălucitor. Ei erau cei trei ciclopi și au fost numiți Fulger, Tunet și Trăsnet. Nu erau zei chipeși, ci fierari teribil de puternici. Scânteile de la ciocanele lor grele străbăteau cerul și luminau văzduhul atât de tare, încât până și stelele tatălui lor păleau.

După o vreme, Mama Pământ a mai născut trei fii: hecatonchirii. Uranus s-a uitat la ei cu dezgust. Fiecare dintre ei avea cincizeci de capete și o sută de brațe puternice. Nu-i plăcea să vadă asemenea creaturi hidoase mișunând pe Pământul minunat, așa că i-a prins pe ei și pe frații lor, ciclopii, și i-a aruncat în Tartar, cea mai adâncă și mai întunecată groapă de sub pământ.

Mama Pământ își iubea copiii și nu și-a putut ierta soțul pentru cruzimea cu care i-a tratat. Din cremenea cea mai dură, a făurit o seceră și le-a vorbit astfel fiilor ei, titanii:

— Luați arma asta! Puneți capăt cruzimii tatălui vostru și eliberați-vă frații!

Frica a pus stăpânire pe cinci dintre titani și, tremurând, au refuzat. Doar Cronos, cel mai tânăr, dar cel mai puternic, a îndrăznit să ia seceră. El s-a năpustit asupra tatălui său. Uranus nu a putut ține piept armei mânuite de fiul său puternic și a fugit, renunțând la puterile sale.

Mama Pământ l-a făcut pe Pontus, oceanul nemărginit, al doilea soț al ei, și din această unire au apărut zeii adâncurilor. Din pământul ei roditor au crescut o puzderie de copaci și de flori, iar din văgăunile ei s-au strecurat afară spiritele, lighioanele sălbatice și primii oameni.

CRONOS era acum stăpânul universului. Stătea pe cel mai înalt munte și conducea cerul și pământul cu o mână de fier. Ceilalți zei se supuneau voinței sale, iar primii oameni i se închinau. Aceasta a fost Epoca de Aur a omului. Oamenii trăiau fericiți și în pace cu zeii și între ei. Ei nu ucideau și nu aveau încuietori la uși, pentru că furtul nu fusese încă inventat.

Dar Cronos nu și-a eliberat frații monstruoși, iar Mama Pământ s-a supărat pe el și i-a plănuit prăbușirea. A trebuit să aștepte, pentru că niciun zeu născut nu era încă suficient de puternic pentru a i se opune. Dar ea știa că unul dintre fiii lui va fi mai puternic decât el, la fel cum Cronos fusese mai puternic decât tatăl său. Cronos știa și el acest lucru, așa că, de fiecare dată când soția sa, titanida Reea, năștea, el lua zeul nou-născut și îl înghițea. Știindu-și toți urmașii la loc sigur, în el, nu avea de ce să se teamă.

Dar Reea era îndurerată. Cele cinci surori ale ei, căsătorite cu ceilalți cinci titani, erau înconjurate de copiii lor titani, pe când ea rămăsese singură. Când a rămas însărcinată cu al șaselea copil, Reea i-a cerut Mamei Pământ ajutorul pentru a-l salva de tatăl său. Tocmai un asemenea prilej aștepta Mama Pământ. Ea i-a oferit fiicei sale un sfat tainic, iar Reea a plecat zâmbind.

De îndată ce Reea a născut, l-a ascuns pe pruncul său, Zeus. Apoi a înfășurat o piatră în scutece și i-a dat-o soțului ei să o înghită. Păcălit, Cronos a înghițit piatra fără să bănuiască nimic, iar micul Zeus a fost dus într-o peșteră secretă de pe insula Creta. Bătrânul Cronos nu a auzit niciodată plânsetele fiului său cel mic, căci Mama Pământ a pus un grup de spiriduși gălăgioși în fața peșterii. Aceștia făceau atâta zarvă, bătând în scuturi cu săbiile lor, încât acopereau toate celelalte sunete.

ZEUS ȘI FAMILIA SA

ZZEUS a fost crescut de nimfe blânde și hrănit cu laptele caprei fermecate Amalteea. Din coarnele caprei curgeau ambrozie și nectar, hrana și băutura zeilor. Zeus a crescut repede, și nu a trecut mult timp până când a ieșit din peșteră, transformat într-un nou zeu mareț. În semn de recunoștință față de nimfele care l-au îngrijit cu atâta devotament, le-a dăruit coarnele caprei. Acestea erau coarnele abundenței, care nu se goleau niciodată. Din pielea caprei și-a făurit o platoșă impenetrabilă – egida –, iar acum era atât de puternic, încât Cronos nu avea nicio putere asupra lui.

Ca primă soție, tânărul Zeus a ales-o pe Metis, fiica unui titan. Ea era zeița prudenței, iar el avea nevoie de sfaturile ei înțelepte. Metis l-a avertizat să nu încerce singur să-l răstoarne pe tatăl său, devoratorul de copii, deoarece Cronos îi avea de partea sa pe toți ceilalți titani și pe fiii acestora. Mai întâi, Zeus trebuia să-și găsească aliați puternici.

Metis s-a dus la Cronos și l-a păcălit, cu viclenie, să mănânce o plantă magică. El a crezut că planta îl va face de neînvinc. În schimb, planta i-a făcut atât de mult rău, încât a vomitat nu doar piatra pe care o înghițise, ci și pe ceilalți cinci copii ai săi. Aceștia erau zeii Hades și Poseidon și zeițele Hestia, Demetra și Hera, toți zei puternici, care și-au unit imediat forțele cu Zeus. Când Cronos i-a văzut pe cei șase zei tineri ridicându-se împotriva sa, a știut că i-a sosit ceasul și a fugit, abandonându-și puterea.

Zeus era acum stăpânul universului, însă nu voia să domnească singur. El și-a împărțit puterea cu frații și surorile sale. Dar titanii și fiii lor s-au revoltat. Au refuzat să se lase conduși de noii zei. Singurii care i-au părăsit pe titani și i s-au alăturat lui Zeus au fost Prometeu și fratele său, Epimeteu, deoarece Prometeu avea darul de a vedea în viitor și știa că Zeus va învinge.

Zeus i-a eliberat din Tartar pe fiii monstruoși ai Mamei Pământ. Recunoscători, hecatonchirii cu o sută de brațe au luptat pentru el cu toată forța lor, iar ciclopii au făurit arme extraordinare pentru el și frații săi.

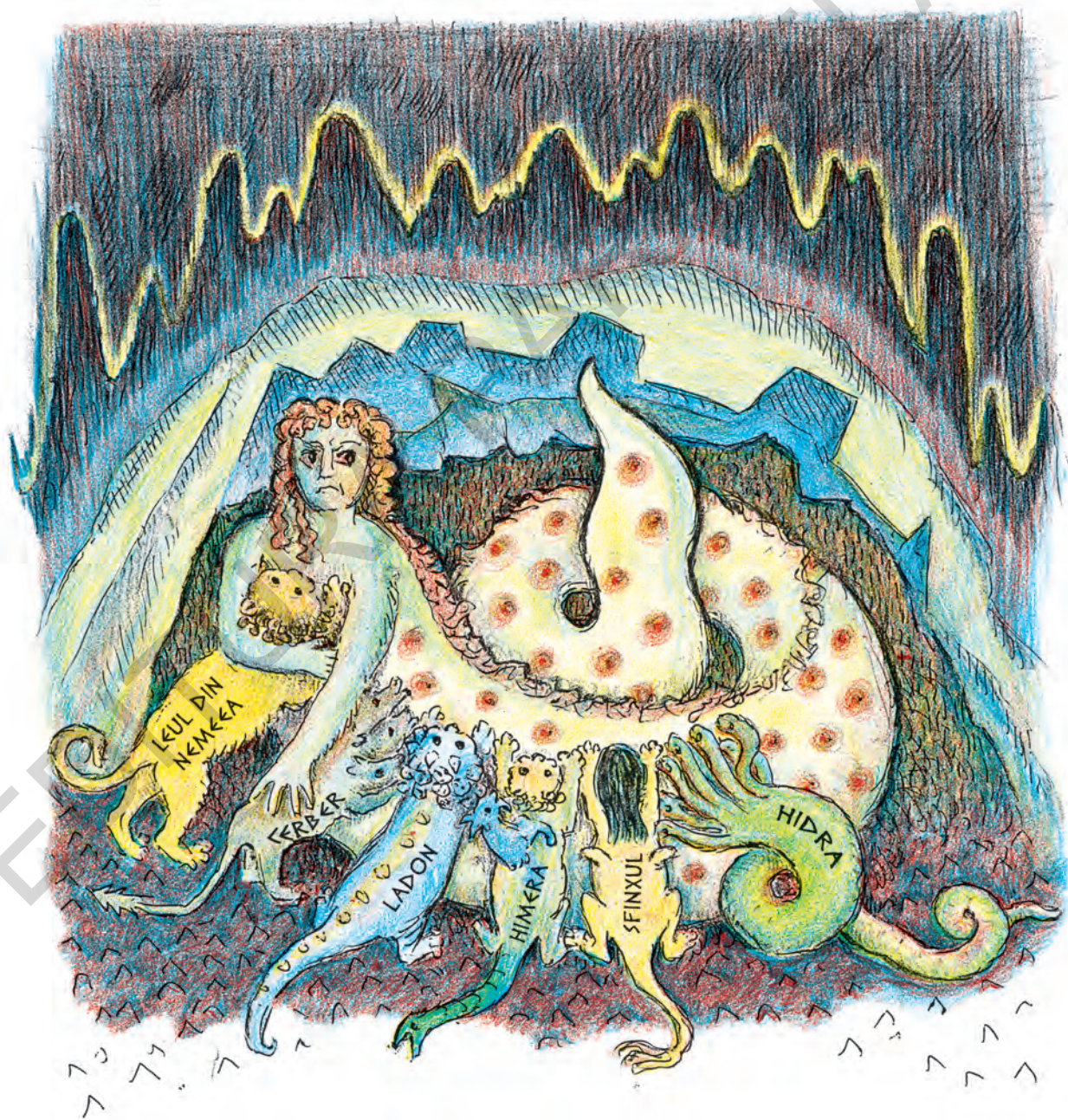
Ei i-au dăruit lui Poseidon un trident atât de puternic, încât, atunci când lovea în pământ cu el, pământul se cutremura, iar, când lovea în mare, valurile înspumate se ridicau sus de tot, până în vârful munților.

Pentru Hades, au făcut un coif al invizibilității, ca să-și poată lovi dușmanii fără să fie văzut, iar pentru Zeus au făurit fulgere. Cu aceste arme, Zeus devenea cel mai puternic dintre toți zeii, căci nimic nu putea sta împotriva lui și a fulgerelor sale. Titanii au dus o luptă crâncenă, dar în cele din urmă au fost nevoiți să se predea, iar Zeus i-a închis în Tartar. Monștrii cu o sută de brațe s-au așezat de pază la porți, pentru a se asigura că nu va scăpa nimeni niciodată. Atlas, cel mai puternic dintre titani, a fost trimis la capătul lumii ca să poarte pe umeri, pentru veșnicie, bolta cerului.

Mânioasă pe Zeus pentru că i-a aruncat pe fiii ei, titanii, în groapa întunecată a Tartarului, Mama Pământ a chemat acum doi monștri teribili, pe Tifon și perechea lui, Echidna, și i-a asmuțit împotriva lui Zeus. Erau atât de înspăimântători, încât, la vederea lor, zeii s-au transformat în animale și au fugit, îngroziți. Cele o sută de capete înfricoșătoare ale lui Tifon ajungeau până la stele, din ochii lui răi picura venin, iar din gurile lui căscate se revărsau lavă și pietre încinse. Șuierând ca o sută de șerpi și urlând ca o sută de lei, smulgea munți întregi și îi arunca peste zei.

Curând, Zeus și-a recăpătat curajul și s-a întors. Când ceilalți zei l-au văzut luând poziție, s-au întors și ei ca să-l ajute în lupta cu monstrul. A avut loc o bătălie cumplită și aproape nicio făptură vie nu a mai rămas pe Pământ. Dar Zeus era sortit să câștige și, în timp ce Tifon smulgea imensul munte Etna pentru a-l prăvăli asupra zeilor, Zeus l-a lovit cu o sută de fulgere bine țintite. Muntele s-a prăbușit, ținându-l pe Tifon sub el. Monstrul zace și azi acolo, aruncând foc, lavă și fum prin craterul din vârful muntelui.

Echidna, perechea lui hidoasă, a scăpat de la distrugere. Ea s-a ascuns într-o peșteră, apărând progeniturile îngrozitoare ale lui Tifon, pe care Zeus le-a lăsat în viață, ca o provocare pentru viitorii eroi.

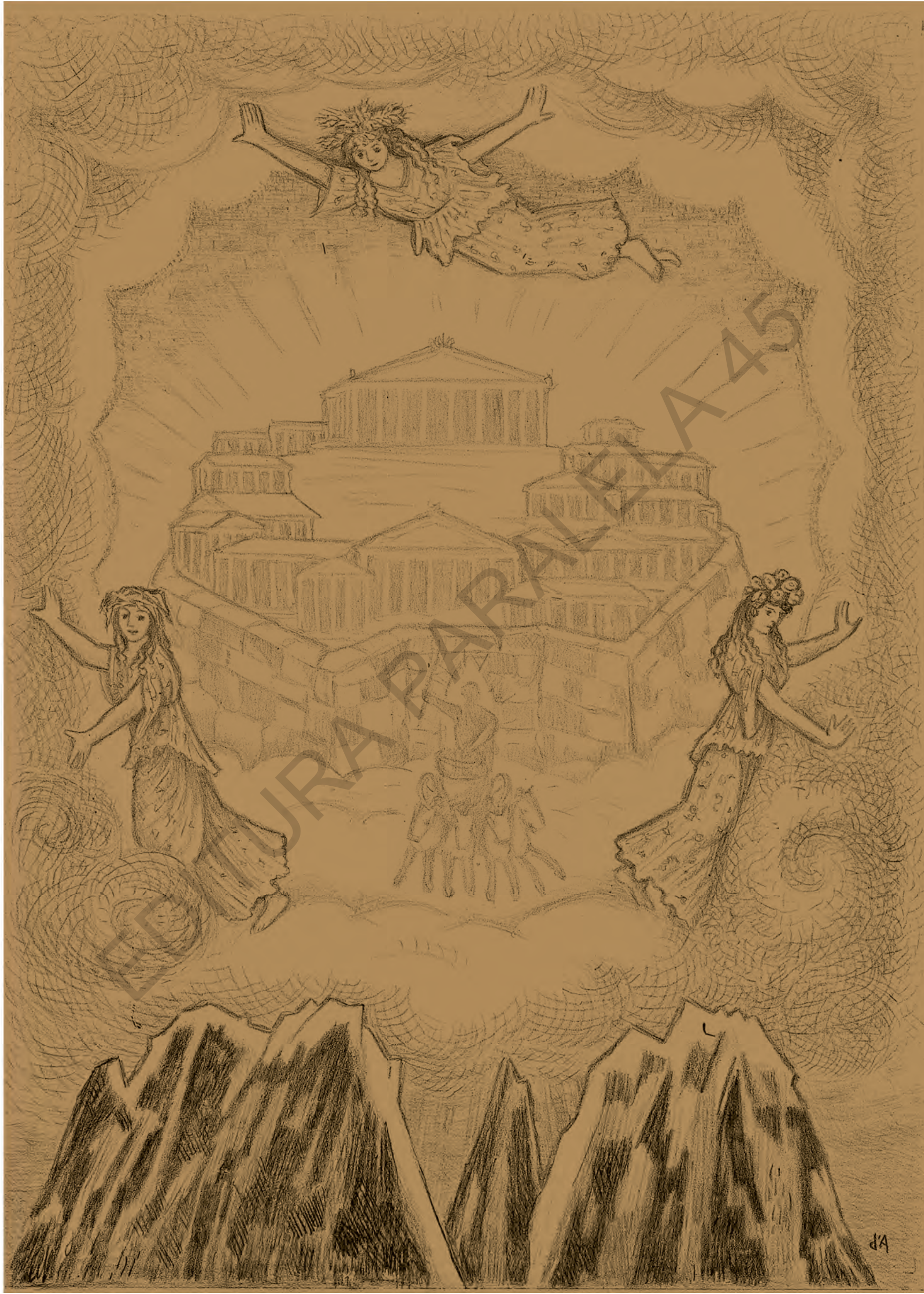

În sfârșit, Mama Pământ a renunțat la luptă. Tulburările s-au stins, iar rănilile războiului s-au vindecat iute. Munții au rămas ferm ancorați. Mările aveau țărături, iar râurile aveau albi, vegheate de zeii cu coarne de bou ai râurilor, în vreme ce fiecare copac și fiecare izvor avea nimfa sa. Pământul era din nou verde și roditor, iar Zeus putea începe să domnească în pace.

Ciclopul cu un singur ochi nu era doar fierari, ci și zidari desăvârșiți. Ei au construit un palat impunător pentru zeii pe vârful muntelui Olimp, cel mai înalt munte din Grecia. Palatul era ascuns în nori, pe care zeițele anotimpurilor îi dădeau laoparte de fiecare dată când un zeu dorea să coboare pe pământ. Nimeni altcineva nu putea trece prin poarta norilor.

Iris, mesagera iute de picior a zeilor, avea propria sa cale care o ducea pe pământ. Îmbrăcată într-o rochie din picături irizate, alerga de-a lungul curcubeului, ducându-și la îndeplinire sarcinile ce o purtau între Olimp și pământ.

În sala strălucitoare a palatului, veșnic luminată, zeii Olimpului stăteau pe douăsprezece tronuri de aur și domneau peste cer și pământ. Erau doisprezece zei mari, pentru că Zeus își împărțea puterea nu numai cu frații și surorile sale, ci și cu șase dintre copiii săi, precum și cu zeița iubirii.

Zeus însuși stătea pe cel mai înalt tron, cu o găleată plină de fulgere lângă el. În dreapta lui stătea sora sa mai mică, Hera, pe care o alesese dintre toate soțiile sale drept regină. Alături de ea stăteau fiul ei Ares, zeul războiului, și Hefaistos, zeul focului, cu Afrodita, zeița iubirii, între ei. Următorul era fiul lui Zeus, Hermes, vestitorul zeilor, și sora lui Zeus, Demetra, zeița recoltei, având-o în poală pe fiica ei, Persefona. În stânga lui Zeus stătea fratele său, Poseidon, stăpânul mărilor. Lângă el stăteau cei patru copii ai lui Zeus: Atena, cei doi gemeni, Apollo și Artemis, și Dionis, cel mai tânăr dintre zei. Atena era zeița înțelepciunii,

Apollo, zeul luminii și al muzicii, Artemis, zeița vânătorii, iar Dionis, zeul vinului.

Hestia, sora cea mai mare a lui Zeus, era zeița căminului. Ea nu avea tron, ci se îngrijea de focul sacru din sală, iar fiecare vatră de pe pământ era altarul ei. Era cea mai blândă dintre toți olimpicii.

Hades, fratele mai mare al lui Zeus, era suveranul morților. El prefera să stea în palatul său mohorât din lumea de sub pământ și nu mergea niciodată în Olimp.

Zei erau nemuritori, deoarece prin venele lor curgea ichor divin în loc de sânge. De cele mai multe ori, ei trăiau fericiți laolaltă, hrănindu-se cu ambrozie și nectar dulce mirositor, dar, când voințele lor se ciocneau, izbucneau certuri violente. Atunci Zeus întindea mâna după un fulger, iar olimpicii tremurau și se supuneau, pentru că Zeus era mai puternic decât toți ceilalți zei la un loc.